

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระฉบับ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า โดยวิธีผสม การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ให้ความสำคัญกับความรู้สึนึกคิดและ ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ปรากฏการณ์ เชื่อมโยงบริบทของสังคมจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มคือ ผู้บริหารกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ ผู้นำหมู่บ้านเกษตรใหม่และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ ผลการศึกษา ปรากฏตามหัวข้อดังนี้ คือ

1. กระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่
 2. บริบทสังคม เศรษฐกิจหมู่บ้านเกษตรใหม่
 3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสมาชิกและชุมชน
 4. แนวทางการพัฒนารูปแบบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่
- ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

4.1 กระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่

1) ประวัติความเป็นมา

กองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อเลือกคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้าน โดยมีชาวบ้านมาประชุม 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือน และได้เลือกคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านเกษตรใหม่จำนวนแรกเริ่ม คือ 15 คน ขึ้นมาร่างระเบียบข้อบังคับในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2544 เพื่อรับเงินจัดสรรจากรัฐบาลจำนวน 1 ล้านบาท ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544

เมื่อได้รับเงินทุนจัดสรร ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เกษตรใหม่ ได้พิจารณาปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิก ซึ่งมีในระยะเริ่มแรกจำนวน 117 คนแต่มีผู้ยื่นขอ กู้เพียง 50 ราย เนื่องจากสมาชิกหลายคนยังไม่แน่ใจในเป้าหมายของเงินที่รัฐจัดสรรให้กองทุน และเป็นห่วงว่า หากมีการเรียกทุนคืนจะทำอย่างไร ทำให้การปล่อยกู้ครั้งนั้น คณะกรรมการสามารถ ปล่อยเงินกู้ให้สมาชิกแต่ละรายเต็มวงเงินที่สามารถกู้ได้คือ รายละ 20,000 บาท

ตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อโครงการและการติดตามการกู้เงินเพื่อใช้ตามโครงการที่ขอกู้หรือไม่ แต่ยี่สิบว่า มีการทำสัญญาเงินกู้ ที่มีทั้งหลักทรัพย์ ประเภท โฉนดที่ดิน ทะเบียนรถ และคนค้ำประกัน ซึ่งมีข้อไม่รอบคอบที่ว่า โฉนดที่ดินที่นำมาค้ำประกันไม่มีการจำนอง เพราะคณะกรรมการถือว่า วงเงินประเมินทรัพย์สินอาจจะมีมูลค่ามากกว่าวงเงินที่ให้กู้ได้ ขณะที่ทะเบียนรถไม่มีการเซ็นสลักหลัง และคนค้ำประกัน สามารถค้ำประกันซึ่งกันและกันได้ จำนวน 2 คน โดยไม่ได้ระบุความสัมพันธ์ที่อยู่ในทะเบียนบ้านเดียวกัน หรือถือว่าเป็นบุคคลเดียวกันทางกฎหมาย เพราะกองทุนถือให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล ที่เป็นสมาชิกกองทุนมากกว่า เมื่อครบกำหนดการชำระคืนในงวดแรก มีการชำระหนี้ครบถ้วน และกองทุนผ่านการประเมินศักยภาพความพร้อมที่จะเป็นกองทุนที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นความพร้อมด้านเอกสาร เช่นบัญชีรายรับรายจ่าย การชำระเงินคืน ครบถ้วน ตรงตามกำหนด ถือได้ว่าเป็นกองทุนหมู่บ้านดีเด่น ระดับ AAA ได้รับเงินสนับสนุนเพิ่มจากรัฐอีก 100,000 บาท

2) โครงสร้างการดำเนินการ

องค์ประกอบของกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการ จากระยะเริ่มแรกมีจำนวน 15 คน คือ ประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เลขานุการ เภรณัติก ผู้ตรวจสอบภายในและประชาสัมพันธ์ และกรรมการร่วมอีก 9 คน โดยมีที่ปรึกษาของกองทุนอีกจำนวน 2 คน และเมื่อครบวาระมีการเลือกตั้ง คณะกรรมการชุดล่าสุด ได้ลดจำนวนลงเหลือ 11 คน โดยมีโครงสร้างหน้าที่เดิม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโครงสร้างของกองทุนหมู่บ้าน ถูกกำหนดตามรูปแบบของรัฐ แต่มีประเด็นการศึกษาที่น่าสนใจในเรื่องที่มาของคณะกรรมการที่มีมาจาก 2 กลุ่มใหญ่คือ กลุ่มผู้นำด้านปกครองของหมู่บ้าน และกลุ่มผู้นำอาวุโสทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ และเศรษฐกิจวุฒิในหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ ดำเนินการมา 5 ปี ตามระเบียบข้อบังคับกรรมการบางส่วน ต้องพ้นตำแหน่ง เพื่อเวียนคนในชุมชนขึ้นมาเป็นผู้นำทางธรรมชาติ แต่กลับพบว่าคณะกรรมการยังเป็นชุดเดิม ที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันขึ้นมา เป็นกลุ่มแกนนำของหมู่บ้าน ไม่ใช่คนพื้นเพในท้องถิ่นและมักเป็นผู้ประกอบการเคยเป็นกรรมการกลุ่มต่างๆ หรืออยู่ในฝ่ายปกครองหมู่บ้านมาก่อน

ทั้งนี้เนื่องจาก หมู่บ้านเกษตรใหม่ มีการแบ่งกลุ่มตามความเป็นมาของการเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งมีทั้งชาวบ้านดั้งเดิม ที่อพยพมาตั้งแต่มีการตั้งหมู่บ้านเพื่อหาที่ทำกิน ในขณะที่อีกกลุ่มเข้ามาซื้อที่ดินในหมู่บ้านเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อน ทำธุรกิจ และการอยู่อย่างกระจัดกระจายเป็นวงกว้างของประชากรในหมู่บ้าน ตลอดจนอยู่ในเขตพื้นที่ที่แตกต่างกันแม้จะอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน

ก็ตาม เช่น ประชากรส่วนหนึ่งอยู่ใกล้ถนนใหญ่ ทางสัญจร อีกส่วนหนึ่งอยู่ในป่า บนเขา ที่มี ธรรมชาติ ป่าเขา ธรรมชาติที่ต่างกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่แตกต่างและแตกต่างกันสูง

พฤติกรรมเช่นนี้ ทำให้ผู้ที่มีความพร้อมด้านเศรษฐกิจ คุณวุฒิ ไม่สนใจ ไม่เข้ามามีส่วน ร่วมในโครงสร้างบริหารจัดการกลุ่มที่มีกฎระเบียบและการตรวจสอบมากนัก ด้วยเหตุผลที่ว่า ไม่ จำเป็น ไม่มีเวลา ขณะที่กลุ่มชาวบ้านทั่วไป ก็สนใจที่ประกอบอาชีพส่วนตัวเพื่อเลี้ยงตัวเอง ก็ไม่ สนใจที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการ เพราะต้องเสียสละทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย เนื่องจากค่าตอบแทน น้อย และต้องมีความพร้อมด้านเอกสารต่างๆ ตามความต้องการของภาครัฐ ที่เป็นผู้สนับสนุน เงินทุนหลัก ตลอดจนถึงต้องมีการประชุม การเรียนรู้เพื่อการพัฒนากองทุนหมู่บ้านต่างๆ

ที่สำคัญ นอกจากที่สมาชิกไม่ให้ความสนใจเป็นคณะกรรมการแล้ว ยังลดการโต้แย้งใน การประชุมกองทุน เพราะหากมีปัญหาในการจัดการมาก คณะกรรมการจะลาออก เพื่อให้แต่งตั้ง คณะกรรมการกันมาเอง

ดังนั้น คณะกรรมการส่วนใหญ่ จึงมักเป็นแกนนำในฝ่ายปกครองของหมู่บ้าน ด้วย ความเชื่อที่ว่า สามารถเอื้ออำนวยความสะดวก ประสานงานทั้งภายในหมู่บ้านและการติดต่อ หน่วยงานทางราชการได้สูง เพราะมีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งอยู่แล้ว

ในการสำรวจเชิงเอกสารของผู้ศึกษา พบว่า อาชีพส่วนใหญ่ของคณะกรรมการหรือ แกนนำบริหารของกองทุนหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ข้าราชการเกษียณ ครู

2. สมาชิก สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ ต้องพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็น ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน อายุ 20 ปีขึ้นไป โดยเปิดรับสมัครปีละ 1 ครั้ง กองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ มีสมาชิกเริ่มแรก 117 คน ขยายตัวเป็น 144 คน ในช่วงปี พ.ศ. 2545- 2546 และ 156 คนในช่วงปี พ.ศ. 2546-2547 และเป็น 164 คนในช่วงปี พ.ศ. 2547-2548

ผู้ที่เข้าเป็นสมาชิกต้องมีหุ้นในกองทุน อย่างน้อย 1 หุ้น แต่ไม่เกิน 1 ใน 4 ของหุ้นทั้งหมด ซึ่งจำนวนส่วนผู้ที่ถือหุ้นในกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ต่อรายมีไม่มากนัก และเสียค่าธรรมเนียม แรกเข้า และไม่มีการออมทรัพย์กับกองทุน

3) การดำเนินการ

กิจกรรมการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ จะแตกต่างไปจากกองทุน หมู่บ้านอื่นๆ บ้างที่มีการดำเนินกิจกรรมเพียงอย่างเดียวคือ การปล่อยกู้แก่สมาชิก โดยไม่มีการออมทรัพย์ และการปล่อยกู้จะมีการปล่อยกู้สามัญ ปีละครั้ง เท่านั้น ไม่มีการปล่อยเงินกู้ฉุกเฉิน เพราะใช้ระยะเวลาชำระคืนสั้น ทำให้คณะกรรมการทำงานหลายครั้ง

ดังนั้น กิจกรรมของกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ คือ

1. การขายหุ้น การเก็บค่าสมาชิกและค่าปรับเมื่อชำระเงินกู้คืนไม่ตรงกำหนด
2. การปล่อยกู้ สมาชิกสามารถกู้เงินกองทุนเพื่อสร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายและบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน ในประเภทเงินกู้สามัญ สมาชิกกู้เงินจากบัญชีเงินล้าน โดยต้องเขียนโครงการขอู้ไว้ตามระเบียบ แต่คณะกรรมการจะไม่พิจารณาถึงความคุ้มค่าของการลงทุน ความเป็นไปได้ของโครงการ สมาชิกกู้ได้ในวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท หากเกินแต่ไม่เกิน 50,000 บาท ต้องได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ การกู้ใช้สมาชิก 2 คนค้ำประกัน กำหนดชำระเงินกู้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยภายใน 1 ปี คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี และผู้กู้เงินต้องซื้อหุ้นปีละ 120 บาท

การพิจารณาปล่อยวงเงินกู้ ได้มีการกำหนดในระเบียบไว้ที่น่าสนใจคือ

1. เฉลี่ยตามจำนวนผู้ขอกู้
2. คณะกรรมการมีสิทธิกู้ได้เต็มวงเงิน 20,000 บาท
3. พิจารณาการมีส่วนร่วมของผู้กู้ในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน โดยเฉพาะการประชุมของหมู่บ้าน
4. พิจารณาตามเครดิต ความน่าเชื่อถือ

สำหรับกำหนดในการปล่อยกู้ ในระยะแรก กองทุนมีการปล่อยเงินกู้ทันที เมื่อได้รับ เงินอุดหนุน แต่ปีหลังๆ เกิดปัญหาการชำระหนี้คืน และการติดตามหนี้

จากการพูดคุยกับกลุ่มสมาชิกกองทุน พบว่า ภายในหมู่บ้านไม่มีแหล่งเงินทุน ที่จะใช้หมุนเวียนเงินทุน ที่มาแก้ปัญหาการชำระหนี้กับกองทุนหมู่บ้านได้ เพราะกลุ่มการเงิน หรือกลุ่มอาชีพภายในหมู่บ้านไม่เข้มแข็ง ทั้งๆที่ได้เงินส่งเสริมหรือช่วยเหลือจากภาครัฐ แต่ก็ล้มเหลว การแก้ปัญหาส่วนใหญ่ จึงอาศัยเครดิตส่วนบุคคลที่สามารถโยกหนี้ จากทั้งสถาบันการเงินอื่น หรือเจ้าหนี้บุคคลอื่นๆ ขณะเดียวกัน การนำเงินกู้ไปลงทุนเพื่อสร้างรายได้ สร้างงานนั้น จำนวนเงินน้อยทำอะไรมากไม่ได้ นอกจากการค้าขาย ส่วนสมาชิกที่ทำสวน ระยะเวลาที่สามารถสร้างผลผลิตและรายได้ ไม่ทันช่วงที่ต้องชำระหนี้กองทุน และอาชีพที่สมาชิกขอกู้เพื่อลงทุนมากที่สุด คือ ซื้อวัวมาเลี้ยง ซึ่งส่วนใหญ่ พบปัญหา วัวที่ซื้อมาลงทุน กว่าจะได้ผลผลิตหรือขายได้ต้องอาศัยระยะเวลานานกว่ากำหนดชำระเงินคืนกองทุน ทำให้มีพ่อค้านายทุนมาบีบให้ขายตัดวัวในราคาต่ำ ไม่คุ้มทุน

ที่สำคัญ การที่หมู่บ้านเกษตรใหม่ มีการตั้งบ้านเรือนแต่ละหลังคาเรือนห่างไกลกัน ทำให้การกระจายข่าว ทำได้ไม่ทั่วถึง การนัดประชุมปล่อยกู้ บางครั้งสมาชิกไม่รู้ หรือ การติดตามหนี้เป็นไปได้อำบาก

การอาศัยให้สมาชิกจัดการเร่งรัดหนี้สินกันเอง ด้วยข้อกำหนดที่ว่า หากสมาชิกชำระเงินคืนไม่ครบตามจำนวน ก็สามารถปล่อยเงินกู้ในงวดต่อไปได้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ระเบียบกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ ไม่มีการกำหนดไว้ ทำให้เมื่อถึงกำหนดเวลา ที่เคยปล่อยเงินกู้ แม้ยังไม่ได้รับการชำระคืนเงินครบตามจำนวน ยังคงต้องปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกที่ยื่นขอกู้ต่อไป ยกเว้นผู้ที่ไม่ชำระเงินกู้คืนตามกำหนดเวลาเท่านั้น

การดำเนินการกับสมาชิกที่ไม่ยอมชำระเงินกู้คืน มีเพียงการประกาศให้สมาชิกรับรู้ทางหอกระจายข่าวและที่ทำการกองทุน ซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องระยะห่างของสภาพการตั้งบ้านเรือน ทำให้ไม่มีผลเท่าใดนัก

การแก้ปัญหาของกองทุน คือ ความพยายามที่จะแก้ไขระเบียบกองทุน แต่พบว่า การเรียกประชุม เพื่อแก้ไขระเบียบกองทุนเป็นไปได้ยาก เช่นกัน เพราะต้องมีสมาชิกรับรอง ถึง 3 ใน 4 ด้วยข้อจำกัดของพฤติกรรมและบริบทของหมู่บ้านเอง ทำให้กองทุนยังคงสภาพอยู่ไปเรื่อย ๆ

3. การจัดสรรกำไรสุทธิ กองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ได้จัดสรรกำไรสุทธิประจำปี คือ การปันผลผู้ถือหุ้น เงินประกันความเสี่ยงร้อยละ 5 เหลือคืนให้แก่ผู้กู้ร้อยละ 10 เงินตอบแทนคณะกรรมการกองทุนร้อยละ 30 ทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้านร้อยละ 10 สมทบกองทุนร้อยละ 20 จัดเป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิกร้อยละ 5 ทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านร้อยละ 10 และอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควรร้อยละ 10

4) ผลประกอบการ

ปี พ.ศ. 2547-2548 กองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่มีกำไรสุทธิจากการปล่อยกู้ 108,000 บาท มีเงินทุนสะสม 1,030,000 บาทในบัญชีเงินต้น เพราะมีหนี้คงค้างชำระ 80,000 บาท ดังนั้นจึงมีวงเงินปล่อยกู้ในปี พ.ศ. 2548-2549 จำนวน 1,030,000 บาท และ 30,000 บาทในบัญชีหุ้นและค่าธรรมเนียม

5) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่

ผู้ศึกษาได้วางกรอบประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ ไว้ตามความหมายของประสิทธิภาพ (พิทยา บวรวัฒนา, 2541: 56) ที่ใช้การวัดประสิทธิภาพที่พิจารณาตามอัตราส่วนระหว่างปัจจัยนำเข้าและปัจจัยนำออก

การมีประสิทธิภาพสูง คือ ความสามารถที่ผลิตหรือมีปัจจัยนำออกได้มากกว่าปัจจัยนำเข้า ซึ่งกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่เป็นกลุ่มทางการเงินที่มีรายได้จากดอกเบี้ย ที่เป็นกำไรจาก

เงินต้น โดยปราศจากความเสี่ยง เพราะตามหลักเกณฑ์ของรัฐเจ้าของทุน คือ เงินทุนจำนวน 1 ล้านบาท ต้องคงอยู่

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงวัดประสิทธิภาพ ของกระบวนการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ ใน 3 ประเด็นหลักคือ

1. ความสามารถในการตอบสนองความต้องการ กองทุนหมู่บ้านเป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อส่งผ่านการกระจายรายได้สู่ประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพเพิ่มรายได้และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน การวัดความสามารถในการตอบสนองของกลุ่มจึงอยู่ที่การกระจายเงินกู้สู่ชุมชนให้มากที่สุด

ดังนี้ วัดความสามารถในการตอบสนองของกองทุนหมู่บ้าน จึงอยู่ที่ (1) สัดส่วนของสมาชิกกองทุนเมื่อเทียบกับจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ มีสมาชิก 164 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 21.32 ของกับจำนวนประชากรที่อยู่ในหมู่บ้าน 769 คน เมื่อสำรวจเชิงเอกสารพบว่า เมื่อเทียบสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเป็นครัวเรือน มีจำนวน 109 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.06 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้าน 320 ครัวเรือน (2) สัดส่วนสมาชิกที่กู้เงินเมื่อเทียบกับจำนวนสมาชิกทั้งหมด พบว่า กองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2549 มีสมาชิกทั้งสิ้น 164 คน ขณะที่จำนวนสมาชิกกู้เงิน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 48.78 ของสมาชิกทั้งหมด

2. ความสามารถในการชำระคืน ซึ่งสะท้อนประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน เมื่อพิจารณาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ พบว่า ในปีแรกๆ ไม่มีการค้างชำระ เพราะความต้องการเงินกู้ในงวดต่อไป ของสมาชิก ทำให้กองทุนมีเงินกำไรจากดอกเบี้ย ซึ่งแม้จะมีการจัดสรรแบ่งปันผลกำไร แล้ว มีส่วนหนึ่งที่จ่ายคืนกลับเป็นเงินสมทบกองทุนเพื่อการกู้ยืมต่อไป

อย่างไรก็ตาม เมื่อปี พ.ศ. 2547-2548 พบว่า กองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ มียอดค้างชำระของลูกหนี้กองทุน จำนวน 4 ราย ในวงเงิน 80,000 บาท ซึ่งค้างชำระกว่า 10 เดือน (พ.ย. 2548-ส.ค. 2549) โดยไม่สามารถดำเนินการใดๆ ได้ แม้ว่าหนี้คงค้างคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8 ของการชำระคืนทั้งหมด แต่อาจเกิดพฤติกรรมเลียนแบบได้ ซึ่งกระบวนการดำเนินการบริหารจัดการไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ สะท้อนถึงประสิทธิภาพการบริหารส่วนหนึ่ง

แต่ทางคณะกรรมการ ได้อาศัยแนวทางของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่กำหนดให้กองทุนหมู่บ้านทุกแห่ง จัดทะเบียนเป็นนิติบุคคลภายในปี พ.ศ. 2550 ดำเนินการจัดทะเบียนเปลี่ยนสภาพเป็นนิติบุคคล ด้วยเหตุผลใน 2 ประการ คือ

1. สามารถอาศัยกฎหมายดำเนินการฟ้องร้อง การชำระเงินกู้คืน
2. ให้มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพทางกฎหมาย และหาแนวทางการบริหารจัดการที่รัดกุมขึ้น

4.2 บริบทสังคม เศรษฐกิจหมู่บ้านเกษตรใหม่

จากกรอบความคิดในการศึกษาปัจจัยตัวหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดความคิด พฤติกรรม บทบาทและวิถีชีวิตของคนในชุมชน คือ พื้นฐานชุมชน ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านเกษตรใหม่ เพื่อสะท้อนกรอบความคิดดังกล่าว

1) ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านเกษตรใหม่ หรือหมู่ 10 ของตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ หากจะดูแบบผิวเผินไม่ใช่หมู่บ้านที่น่าสนใจนัก แต่เมื่อได้มีการศึกษาลงลึกในรายละเอียดกลับพบประเด็นที่น่าสนใจ คือ หมู่บ้านเกษตรใหม่ มีความแปลกแยกที่แตกต่างกันอย่างมาก ใน 3 ประการด้วยกัน

ประการที่หนึ่ง ประชากรของหมู่บ้านเกษตรใหม่มาจากพื้นที่ที่แตกต่างกันใน 2 จังหวัด

ประการที่สอง พื้นที่ของหมู่บ้านเกษตรใหม่อยู่ในเขตการปกครองของทั้งเทศบาลตำบลแม่ใจและองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร

ประการที่สาม หมู่บ้านเกษตรใหม่เป็นหมู่บ้านห่าง ที่มีการตั้งรกรากของบ้านเรือนกระจายและมีระยะห่างไกลกันของบ้านเรือนแต่ละหลังคาอย่างมาก

ความแปลกแยกใน 3 ประการดังกล่าวเป็นที่มาของความคิด พฤติกรรม ของคนในพื้นที่ที่มีต่อชุมชน ต่อองค์กรของชุมชน ที่บางส่วนเป็นปัจจัยที่สร้างวิถีของกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่

หมู่ 10 บ้านเกษตรใหม่ เริ่มประวัติความเป็นมาเมื่อย้อนกลับไป 80-90 ปีก่อน เมื่อคนในตระกูลตาดพัด ซึ่งพื้นเพอยู่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ขาดที่ดินทำกินทำให้อพยพเข้ามาตั้งรกรากเป็นกลุ่มแรกโดยยึดเอาพื้นที่ป่าไม้หนาแน่นบนสันดอยห่างจากตัวอำเภอสันทราย 6 กิโลเมตรเป็นที่ตั้งหมู่บ้าน

ความที่พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ป่าม่อนดอยที่กินพื้นที่กว้าง ทำให้มีการจับจองพื้นที่ของแต่ละครอบครัวเป็นอาณาเขตกว้าง และอาศัยพื้นที่ราบเชิงดอยเป็นพื้นที่ทำนา และเลี้ยงวัว ควาย โดยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า ห้วยเกียง ต่อมาได้ผู้คนจากอำเภอสันป่าตองเข้ามามากขึ้น พื้นที่ของหมู่บ้านห้วยเกียงมีผู้จับจองเป็นจำนวนมากขึ้น กระทั่งตัวในบริเวณที่ใกล้ทางสัญจร หนาแน่น และเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านป่าขาม

การมีประชากรหนาแน่นขึ้นทำให้ชาวบ้านป่าขามที่ไม่มีที่ดินทำกินและยากจน อพยพเข้าไปในพื้นที่เขตป่าสงวน ในด้านตะวันออกของหมู่บ้านมากขึ้น และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า ดันแะหลวง

บริเวณป่าสงวนดังกล่าวกินพื้นที่บริเวณกว้าง ทำให้ ผู้คนจากหมู่บ้านป่าขาม เข้าครอบครองพื้นที่ได้กว้าง และดำเนินการขอได้รับการจัดสรรพื้นที่ทำกิน ซึ่งใช้เวลานานถึง

3 รัฐบาล 3 นายอำเภอ และ 3 ผู้ใหญ่บ้าน จนได้รับสิทธิในที่ทำกิน ในปี พ.ศ. 2528 และเปลี่ยนชื่อจากหมู่บ้านต้นแฉะหลวงเป็นหมู่บ้านเกษตรใหม่ หรือหมู่ที่ 10 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย

ในระยะหลัง ได้มีการเข้ามาซื้อที่ดินของข้าราชการเกษียณอายุ ผู้ที่มีรายได้ประจำ และนายทุน เพื่อทำสวน เพราะพื้นที่ของหมู่บ้านเกษตรใหม่เป็นพื้นที่ราบเชิงคดอ้อยเตี้ยๆ มีบริเวณของพื้นที่กว้างและอยู่ในไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่ มีสภาพเหมาะกับการทำสวนไม้ผล และไม่ประดับ

การเข้ามาของประชากรในระยะหลัง ที่มีภูมิหลังที่ถือว่า ประสบความสำเร็จ มีแต้มต่อด้านรายได้ ทรัพย์สิน และความรู้ แตกต่างจากประชากรเดิมที่มีการเติบโตจากพื้นที่ ที่ค่อยๆเป็นไปตามสภาพการณ์ของหมู่บ้าน

การเข้ามาของประชากรในระยะหลังนั้นเข้ามาประกอบอาชีพทำสวนขนาดใหญ่เป็นหลัก ทำให้มีการอพยพของประชากรอีกจำพวกหนึ่งติดตามเข้ามา เพื่อใช้แรงงาน คือ คนต่างด้าวชาวพม่า ซึ่งนับถึงปัจจุบัน มีจำนวนกว่า 300 คน

2) โครงสร้างการปกครอง

ปัจจุบันบ้านเกษตรใหม่ มีจำนวนครัวเรือน 320 ครัวเรือน ประชากร 769 คน ซึ่งเป็นจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ปัจจุบัน อยู่ในความปกครองของผู้ใหญ่บ้านโดยมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน เป็นฝ่ายรักษาความสงบ 1 คน และฝ่ายปกครอง 1 คน

จากสภาพความแตกต่างของประชากร ความแตกต่างในเขตการปกครอง และความแตกต่างในเขตพื้นที่อยู่อาศัย ทำให้ตลอดระยะเวลานับสิบปี ที่มีความเคลื่อนไหวให้แยกหมู่บ้าน แต่จำนวนของประชากรไม่เพียงพอที่จะกำหนดเป็น 2 หมู่บ้านได้ และมีการขับเคลื่อนของการพัฒนาหมู่บ้านไม่ประสานสอดคล้องกัน

เมื่อปี พ.ศ. 2546 เมื่อมีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านใหม่ ได้มีการแบ่งการดูแลหมู่บ้านอยู่ในรูปของคณะกรรมการ ที่เรียกว่า ป๊อก โดยแบ่งพื้นที่การดูแลอีกในรายละเอียดเป็น 4 ป๊อก คือ ป๊อกที่สังกัดเทศบาลตำบลแม่โจ้ทางตอนเหนือ ป๊อกที่สังกัดเทศบาลตำบลแม่โจ้ทางตอนใต้ ป๊อกในสังกัดอบต.หนองหาร ที่เรียกว่าป๊อกประชาร่วมใจ ซอย 1-2-3 และป๊อกในสังกัดอบต.หนองหาร ซอย 4-5-6 ซึ่งจะเป็นกรรมการหมู่บ้านที่ได้รับการสรรหาจากป๊อกนั้นๆ เพื่อดูแล รับข้อมูล เสนอข้อมูล ปัญหา ตลอดจน เป็นผู้กระจายข่าวของหมู่บ้าน ประสานความร่วมมือ เมื่อมีสถานการณ์ใด จะมีการเรียกประชุมทำความเข้าใจ จากกรรมการที่ดูแลป๊อกต่างๆ เหล่านี้ก่อน ที่จะประสานงานและดำเนินการต่อเนื่องต่อไป

ขณะเดียวกัน ในระดับการปกครอง การที่หมู่บ้านเกษตรใหม่ อยู่ในเขตปกครองที่แตกต่างกัน ทำให้ต้องมีการประสานผู้บริหารท้องถิ่นของทั้งเทศบาลตำบลแม่โจ้ที่อยู่ในหมู่บ้าน

และผู้บริหารท้องถิ่นของอบต.หนองหารที่อยู่ในหมู่บ้านเข้ากับผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วย ทำให้สามารถประสานงานจัดสรรงบประมาณ ของหมู่บ้านได้ แม้ว่า จะมีข้อแตกต่างระหว่างงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานที่เป็นอบต. และเทศบาล โดยเฉพาะในเรื่องของสาธารณูปโภค สาธารณูปการ แต่ก็มีความได้เปรียบทางการสนับสนุนกลุ่มอาชีพ ของหมู่บ้าน

อย่างไรก็ตาม หมู่บ้านเกษตรใหม่ ยังมีอุปสรรคปัญหา ในการบริหารการปกครอง ที่ผ่านมา คือ ความล้มเหลวของการรวมตัวในลักษณะกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาชีพ หรือ กลุ่มสังคม ทำให้ การสนับสนุนของภาครัฐทั้งในเรื่องของเงินและการส่งเสริมไม่ได้พัฒนาต่อเนื่อง

หมู่บ้านเกษตรใหม่ได้แก้ไขปัญหาลำนี้ โดยการสร้างตัวอย่างกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง และเมื่อเข้มแข็งแล้วก็จะได้รับการสนับสนุนทั้งในระดับหมู่บ้านและหน่วยงานราชการต่างๆ ในรูป ของเงินบริจาค โดยที่ไม่มีการเรียกเก็บเงินจากชาวบ้าน

ที่ผ่านมา ทางหมู่บ้านได้สร้างกลุ่มชมรม. หรือกลุ่มรักษาหมู่บ้าน ดูแลรักษาความสงบและ ความปลอดภัยในหมู่บ้าน และเข้าช่วยเหลืองานต่างๆของหน่วยงานราชการ ดูงานตามที่ต่างๆ ทำให้ เห็นการพัฒนา สร้างจิตสำนึกของบุคลากร และ เมื่อชาวบ้านเห็นว่าทำจริงก็ให้การสนับสนุน ด้านการเงิน ทำให้กลุ่มอยู่ได้อย่างเข้มแข็ง เช่นเดียวกับกลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มสตรีที่กำลังอยู่ใน เป้าหมายของการพัฒนาของหมู่บ้านต่อไป

3) สภาพเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของชาวบ้าน พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนและ ค้าขาย โดยจะแบ่งแยกให้เห็นเป็นเด่นชัด คือ ชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณใกล้เส้นทางสัญจร ซึ่งเป็น ถนนสายเชียงใหม่-ฝาง ชาวบ้านจะประกอบอาชีพค้าขาย งานบริการประเภทซ่อมรถ ขณะที่ใน พื้นที่ตอนในของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่ราบเชิงเขา จะมีการทำสวนผลไม้ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์

ในระยะหลัง มีการเข้ามาของกลุ่มทุนทำรีสอร์ท และสวนไม้ประดับ ซึ่งกินพื้นที่กว้าง มาก ทำให้มีชาวบ้านส่วนหนึ่งมีอาชีพรับจ้างทั่วไป และปลูกดอกไม้ขาย

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหมู่บ้านเป็นเขตป่าสงวนมาก่อนที่มีการจัดสรร ทำให้ชาวบ้าน จำนวนไม่น้อยไม่มีเอกสารสิทธิ์ ในที่ดินทำกิน และมีการขายเป็นทอดๆ ซึ่งชาวบ้านกลุ่มนี้ มักเป็น กลุ่มดั้งเดิมของพื้นที่และมีรายได้น้อย ขณะที่ผู้ที่มีรายได้สูงจะอยู่ในกลุ่มของข้าราชการหรือ พนักงานของหน่วยงานรัฐ และเจ้าของทุนที่เข้ามาซื้อที่ดิน ลงทุนและสร้างหลักปักฐานในหมู่บ้าน ในระยะหลังๆ ทำให้มีข้อเปรียบเทียบในเรื่องของรายได้ อยู่บ้าง

และความที่หมู่บ้านอยู่ใกล้เมืองเชียงใหม่และชุมชนแม่ใจ ซึ่งมีสถานศึกษาขนาดใหญ่อยู่ ทำให้ถือเป็นแหล่งชุมชนใหญ่ ที่สามารถถ่ายโอนแรงงานส่วนใหญ่ของหมู่บ้าน เข้าไปทำงาน โดยเฉพาะไปเข้า-เย็นกลับเป็นจำนวนมาก ซึ่งกลุ่มนี้จะมีรายได้เป็นประจำ

ประมาณการว่า จำนวนผู้ที่ออกไปใช้แรงงานนอกพื้นที่ มีจำนวนเกินครึ่งหนึ่งของหมู่บ้าน ทำให้สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านเกษตรใหม่ไม่อยู่ในสภาพที่คล่องตัวมากนัก และมีการประมาณว่า มีสัดส่วนผู้ที่มีรายได้ประจำ และมีฐานะดี อยู่ประมาณร้อยละ 30 ขณะที่ชาวบ้านที่ยังต้องหาเช้ากินค่ำ ที่มีรายได้เฉลี่ยปีละ 18,000-20,000 บาท มีอยู่จำนวนร้อยละ 70

4.3 ผลลัพธ์และผลกระทบของกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ที่เกิดขึ้นกับสมาชิกและชุมชน

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ ยังต้องอาศัยการวัดที่ผลลัพธ์ หรือผลในระดับประสิทธิผล ซึ่งเป็นผลที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมของกองทุน อาทิ การสร้างอาชีพ รายได้ การลดค่าใช้จ่าย ฯลฯ ตลอดจนผลกระทบที่เป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากผลโดยตรงของกองทุนที่มีทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น อันนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ หรือที่คาดหวังไว้ เช่น ผลกระทบต่อสมาชิกในเรื่องหนี้สิน ทุนสังคม เป็นต้น

ทั้งนี้ได้ศึกษาผ่านแบบสอบถามสมาชิกกองทุนและผู้นำชุมชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยได้ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้ คือ

1) ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยแยกพิจารณาตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 67.4 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 32.6 (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	62	67.4
หญิง	30	32.6
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับอายุของผู้ตอบแบบสอบถามนั้น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.0 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด รองลงมาคืออายุในช่วง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.1 และอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.4 (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
20-30 ปี	8	8.7
31-40 ปี	35	38.0
41-50 ปี	24	26.1
51-60 ปี	16	17.4
60 ปีขึ้นไป	8	8.7
สูญหาย	1	1.1
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

ด้านสถานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพสมรสแล้วเป็นอันดับหนึ่งคือ 82 คน คิดเป็นร้อยละ 89.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพเป็นโสดและหย่า/ม่ายมีเพียง 6 และ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 และ 4.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	6	6.5
สมรส	82	89.1
หย่า/ม่าย	4	4.3
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในระดับการศึกษาต่างจะอยู่ใกล้เคียงกัน โดยมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุดคือ 27 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 21.7 และอันดับสามคืออ่านออก-เขียนได้ ร้อยละ 14.1 (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อ่านออก-เขียนได้	13	14.1
ประถมศึกษา	27	29.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	12	13.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	20	21.7
ปวช.	3	3.3
ปวส.	7	7.6
ปริญญาตรี	8	8.7
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0
อื่นๆ	2	2.2
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

ด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.6 รองลงมา 3 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	1	1.1
2	1	1.1
3	23	25.0
4	41	44.6
5	19	20.7
6	7	7.6
มากกว่า 7	0	0
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน (ที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน) ผู้ตอบแบบสอบถามระบุการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน อันประกอบด้วยที่อยู่อาศัยและที่ทำกินมากที่สุด คือ 43 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 และ ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ถึง 28 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 ขณะที่ มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแต่ติดภาระจำนองบางส่วน จำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.2 (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

กรรมสิทธิ์ในที่ดิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	43	46.7
ไม่มี	28	30.4
มีแต่ติดจำนองทั้งหมด	7	7.6
มีแต่ติดภาระจำนองบางส่วน	14	15.2
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

2) การเปลี่ยนแปลงก่อน-หลังการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพก่อนเป็นสมาชิก พบว่า ส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้างทั่วไปและทำสวน ร้อยละ 22.8 รองลงมามีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 15.2 (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 อาชีพก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

อาชีพก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ว่างงาน	7	7.6
ทำนา	3	3.3
ค้าขาย	14	15.2
เลี้ยงสัตว์	8	8.7
รับจ้างทั่วไป	21	22.8
พนักงานเอกชน	6	6.5
ทำสวน	21	22.8
ประมง	1	1.1
ช่างฝีมือ	1	1.1
งานบริการ	3	3.3
ข้าราชการ/พนักงานหน่วยงานรัฐ	6	6.5
อื่น	1	1.1
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพหลังเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ถึง 24 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 26.1 ประกอบอาชีพทำสวน รองลงมา ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.5 อันดับที่ 3 เป็นผู้ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 อาชีพหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

อาชีพหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ว่างงาน	6	6.5
ทำนา	2	2.2
ค้าขาย	14	15.2
เลี้ยงสัตว์	11	12.0
รับจ้างทั่วไป	17	18.5
พนักงานเอกชน	6	6.5
ทำสวน	24	26.1
ประมง	1	1.1
ช่างฝีมือ	1	1.1
งานบริการ	3	3.3
ข้าราชการ/พนักงานหน่วยงานรัฐ	6	6.5
อื่น	1	1.1
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผลการศึกษาปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามถึงร้อยละ 45.7 หรือจำนวน 42 รายมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท โดยรองลงมามีค่าใช้จ่ายต่อเดือน 1,000-5,000 บาท จำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.1 ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท มีเพียงร้อยละ 2.2 (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ค่าใช้จ่ายต่อเดือนก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

ค่าใช้จ่ายต่อเดือนก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1,000-5,000 บาท	24	26.1
5,001-10,000 บาท	42	45.7
10,001-15,000 บาท	19	20.7
15,001-20,000 บาท	2	2.2
20,001-30,000 บาท	3	3.3
30,000 บาทขึ้นไป	2	2.2
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประเภทรายจ่ายก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นร้อยละ 100 ระบุสินค้าอุปโภค-บริโภคถือเป็นประเภทรายจ่ายอันดับหนึ่งก่อนที่จะเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน รองลงมาเป็นค่าไฟ-ค่าน้ำ-ค่าโทรศัพท์-ค่าน้ำมัน คิดเป็นร้อยละ 90.2 อันดับ 3 เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสียบุตรหลานที่กำลังศึกษา คิดเป็นร้อยละ 64.1 และค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้สินมีจำนวนเกินครึ่งของผู้ตอบแบบสอบถาม หรือคิดเป็นร้อยละ 51.1 ขณะที่ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องใช้ไฟฟ้าและบัตรเครดิตเงินโทรศัพท์มือถือเป็นอันดับต่อมา คิดเป็นร้อยละ 28.3 และ 27.2 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 ประเภทรายจ่ายก่อนเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน

ประเภทรายจ่ายก่อนเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
สินค้าอุปโภค-บริโภค	92	100
เครื่องใช้ไฟฟ้า	26	28.3
ค่าไฟ-ค่าน้ำ-ค่าโทรศัพท์-ค่าน้ำมัน	83	90.2
บัตรเติมเงินโทรศัพท์มือถือ	25	27.2
ใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง	9	9.8
ผ่อนมอเตอร์ไซค์/รถยนต์	24	26.1
ชำระหนี้สิน	47	51.1
ส่งเสียบุตร/หลานที่กำลังศึกษา	59	64.1
รักษา-ดูแลสุขภาพ	17	18.5
เลี้ยงโชค หวย/สล็อตเตอรี	5	5.4
เงินออมทรัพย์/ฝากธนาคาร/เงินประกัน	14	15.2
ลงทุนในอาชีพ	42	45.7

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดถึง 43 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 46.7 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านอยู่ที่ 5,001-10,000 บาท รองลงมาคือ 1,000-5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.9 และ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.6 (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

ค่าใช้จ่ายต่อเดือนหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1,000-5,000 บาท	22	23.9
5,001-10,000 บาท	43	46.7
10,001-15,000 บาท	18	19.6
15,001-20,000 บาท	2	2.2
20,001-30,000 บาท	4	4.3
30,000 บาทขึ้นไป	2	2.2
ไม่ตอบ	1	1.1
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประเภทรายจ่ายหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน รายจ่ายเกี่ยวกับสินค้าอุปโภค-บริโภค ยังคงเป็นอันดับแรก ที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา คือ รายจ่ายเกี่ยวกับค่าไฟ-ค่าน้ำ-ค่าโทรศัพท์-ค่าน้ำมัน คิดเป็นร้อยละ 87.0 และประเภทรายจ่ายที่พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามเกินครึ่ง เป็นอันดับต่อมา คือ ค่าใช้จ่ายส่งเสียบุตร/หลานที่กำลังศึกษาและใช้ชำระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 63.0 และ 62.0 เป็นลำดับ (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 ประเภทรายจ่ายหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

ประเภทรายจ่ายก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สินค้าอุปโภค-บริโภค	92	100
เครื่องใช้ไฟฟ้า	22	23.9
ค่าไฟ-ค่าน้ำ-ค่าโทรศัพท์-ค่าน้ำมัน	80	87.0
บัตรเติมเงิน โทรศัพท์มือถือ	29	31.5
ใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง	10	10.9
ผ่อนมอเตอร์ไซด์/รถยนต์	19	20.7
ชำระหนี้สิน	57	62.0
ส่งเสียบุตร/หลานที่กำลังศึกษา	58	63.0
รักษา-ดูแลสุขภาพ	19	20.7
เลี้ยงโชค หวย/ล็อตเตอรี่	9	9.8
เงินออมทรัพย์/ฝากธนาคาร/เงินประกัน	14	15.2
ลงทุนในอาชีพ	41	44.6

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนก่อนเป็นสมาชิกกองทุน ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.0 และมีรายได้ต่อเดือน 1,000-5,000 บาท และ 5,001-10,000 บาท รองลงมา คิดเป็นร้อยละ 20.7 (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 รายได้ต่อเดือนก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

รายได้ต่อเดือนก่อนเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1,000-5,000 บาท	19	20.7
5,001-10,000 บาท	19	20.7
10,001-15,000 บาท	23	25.0
15,001-20,000 บาท	15	16.3
20,001-30,000 บาท	8	8.7
30,000 บาทขึ้นไป	7	7.6
ไม่ตอบ	1	1.1
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้ตอบแบบสอบถามระบุมีรายได้ต่อเดือนเป็นจำนวนมากที่สุด คือ 5,001-10,000 บาท เป็นจำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.0 รองลงมาในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.8 (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 รายได้ต่อเดือนหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

รายได้ต่อเดือนหลังเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1,000-5,000 บาท	18	19.6
5,001-10,000 บาท	23	25.0
10,001-15,000 บาท	21	22.8
15,001-20,000 บาท	15	16.3
20,001-30,000 บาท	9	9.8
30,000 บาทขึ้นไป	6	6.5
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 89.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุแหล่งที่มาของรายได้ก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มาจากการประกอบอาชีพหลักของตนเอง ร้อยละ 32.6 มีรายได้จากคนในครัวเรือนไปทำงานต่างถิ่น ขณะที่มาจากการกู้ยืม จำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.7 (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 แหล่งที่มาของรายได้ก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

แหล่งที่มาของรายได้ก่อนเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จากการประกอบอาชีพ	82	89.1
คนในครัวเรือนไปทำงานต่างถิ่น	30	32.6
กู้ยืม	20	21.7

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้หลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่า การประกอบอาชีพถือเป็นแหล่งที่มาของรายได้หลักหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคิดเป็นร้อยละ 90.2 ขณะที่ คนในครัวเรือนไปทำงานต่างถิ่นส่งรายได้เข้ามาจนเจือในครอบครัวเป็นอันดับรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 30.4 อย่างไรก็ตามเงินกู้ยืม ก็ยังถือเป็นแหล่งที่มาของรายได้หลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นคือ มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามระบุถึง 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.0 (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 แหล่งที่มาของรายได้หลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

แหล่งที่มาของรายได้หลังเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จากการประกอบอาชีพ	83	90.2
คนในครัวเรือนไปทำงานต่างถิ่น	28	30.4
กู้ยืม	23	25.0

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามหนี้สินรวมก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ปรากฏว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 54.3 ระบุมีหนี้สินรวมก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่ำกว่า 30,000 บาท เป็นอันดับแรก ขณะที่อันดับรองลงมานั้น มีภาระหนี้สินอยู่ที่ 30,001-50,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 26.1 (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 หนี้สินรวมก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

หนี้สินรวมก่อนเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30,000 บาท	50	54.3
30,001-50,000 บาท	24	26.1
50,001-100,000 บาท	15	16.3
100,001-200,000 บาท	3	3.3
200,001-300,000 บาท	0	0
มากกว่า 300,000 บาท	0	0
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามหนี้สินรวมหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จำนวน 40 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.5 มีหนี้สินรวมต่ำกว่า 30,000 บาท หลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน รองลงมา คือ 30,001-50,000 บาท จำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.9 และอันดับต่อมา คือ 50,001-100,000 บาท จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.4 (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 หนี้สินรวมหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

หนี้สินรวมหลังเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30,000 บาท	40	43.5
30,001-50,000 บาท	33	35.9
50,001-100,000 บาท	16	17.4
100,001-200,000 บาท	2	2.2
200,001-300,000 บาท	1	1.1
มากกว่า 300,000 บาท	0	0
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเงินออมรวมก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุด คือ 74 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 80.4 มีเงินออมรวมต่ำกว่า 10,000 บาท ก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และรองลงมาซึ่งมีจำนวนห่างจากอันดับแรกอย่างมากคือ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 11 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 12.0 มีเงินออม 10,001-30,000 บาท ก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19 เงินออมรวมก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

เงินออมรวมก่อนเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	74	80.4
10,001-30,000 บาท	11	12.0
30,001-50,000 บาท	5	5.4
50,001-100,000 บาท	1	1.1
100,001-200,000 บาท	1	1.1
มากกว่า 200,000 บาท	0	0
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเงินออมรวมหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 73 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 79.3 มีเงินออมรวมต่ำกว่า 10,000 บาท รองลงมา มีเงินออม 10,001-30,000 บาท จำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.1 (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20 เงินออมรวมหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

เงินออมรวมหลังเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	73	79.3
10,001-30,000 บาท	13	14.1
30,001-50,000 บาท	4	4.3
50,001-100,000 บาท	1	1.1
100,001-200,000 บาท	1	1.1
มากกว่า 200,000 บาท	0	0
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

3) ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากถึง 51 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 55.4 มีสมาชิกในครัวเรือนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 1 คน รองลงคือ มีสมาชิกในครัวเรือน 2 คนที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 30 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 32.6 และอันดับ 3 คือ มีสมาชิกในครัวเรือน 3 คนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 9.8 (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (คน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	51	55.4
2	30	32.6
3	9	9.8
4	2	2.2
มากกว่า 4	0	0
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจำนวนเงินกู้กองทุนหมู่บ้านของสมาชิกในครัวเรือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จำนวน 45 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 48.9 มียอดเงินกู้ยืมกองทุนหมู่บ้านที่ 10,001-30,000 บาท รองลงมาผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 22 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 23.9 ระบุ ไม่มีเงินกู้กองทุนหมู่บ้าน ณ ปัจจุบัน ส่วนอันดับ 3 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.3 ระบุมีเงินกู้ยืมกับกองทุนหมู่บ้าน 5,000-10,000 บาท (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22 จำนวนเงินกู้กองทุนหมู่บ้านของสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนเงินกู้กองทุนหมู่บ้านของสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีเลย	22	23.9
ต่ำกว่า 5,000 บาท	2	2.2
5,000-10,000 บาท	15	16.3
10,001-30,000 บาท	45	48.9
30,001-50,000 บาท	8	8.7
50,001-100,000 บาท	0	0
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจำนวนเงินออม/หุ้นของสมาชิกในครัวเรือนที่มีอยู่ในกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จำนวน 54 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.7 ระบุว่า มีเงินออมในกองทุนหมู่บ้านต่ำกว่า 500 บาท รองลงมาไม่มีเลย คิดเป็นร้อยละ 29.3 (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23 จำนวนเงินออมในกองทุนหมู่บ้านของสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนเงินออมในกองทุนหมู่บ้านของสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีเลย	27	29.3
ต่ำกว่า 500 บาท	54	58.7
501-1,000 บาท	9	9.8
1,001-3,000 บาท	2	2.2
3,001-5,000 บาท	0	0
5,001-10,000 บาท	0	0
10,001-30,000 บาท	0	0
มากกว่า 30,000 บาท	0	0
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกลุ่มการเงิน-อาชีพที่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นสมาชิก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จำนวน 54 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.7 ระบุว่า เป็นสมาชิกกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน นอกเหนือจากเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ขณะที่ร้อยละ 38.0 ระบุว่า เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ของหน่วยงานราชการ และกลุ่มที่อยู่นอกหมู่บ้าน (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.24 กลุ่มการเงิน-อาชีพ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นสมาชิก

กลุ่มการเงิน-อาชีพอื่นที่เป็นสมาชิก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน	54	58.7
โครงการกข. กจ.	1	1.1
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อผลิต	2	2.2
สหกรณ์การเกษตร	6	6.5
กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์รทส.	3	3.3
กลุ่มแม่บ้าน	8	8.7
กลุ่มพัฒนาสตรี	0	0
อื่นๆ	35	38.0

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ร้อยละ 69 ระบุไม่เคยมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมกองทุนหมู่บ้านเลย ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยแสดงความคิดเห็น 1 ครั้ง เป็นประจำ เกินกว่า 3 ครั้ง และ 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.8 6.5 5.4 และ 3.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.25)

ตารางที่ 4.25 การมีส่วนร่วมในการยื่นข้อเสนอ แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมกองทุนหมู่บ้าน

การมีส่วนร่วมในการยื่นข้อเสนอ แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคย	69	75.0
เคย 1 ครั้ง	9	9.8
เคย 2 ครั้ง	3	3.3
เคยมากกว่า 3 ครั้ง	5	5.4
เป็นประจำ	6	6.5
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการเป็นคณะกรรมการชุดต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้าน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ถึง ร้อยละ 83.7 ไม่เคยเป็นคณะกรรมการไม่ว่าชุดใดๆ ของกองทุนหมู่บ้าน มีเพียงร้อยละ 8 ร้อยละ 6 และร้อยละ 1 ที่ระบุว่า เคยเป็น เป็นอยู่ในปัจจุบันและเป็นประจำ ตามลำดับ (ตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26 การเป็นคณะกรรมการชุดต่างๆของกองทุนหมู่บ้าน

การเป็นคณะกรรมการชุดต่างๆของกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	8	8.7
เป็นประจำ	1	1.1
ไม่เคยเลย	77	83.7
เป็นอยู่ในปัจจุบัน	6	6.5
รวม	92	100

ที่มา: จากการสำรวจ

4) การเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมหลังจากเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพของคนในครอบครัวหลังเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า จากแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ระบุ การเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมหลังจากที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนั้น มีระดับที่เพิ่มขึ้น คือ การมีกิจกรรมร่วมกันในชุมชน การเรียนรู้สังคมการอยู่ร่วมกัน และแนวทางในการแก้ปัญหาของครอบครัว ขณะที่ ในเรื่องเกี่ยวกับคนในครอบครัวไม่ใช่ชุมชนแล้ว พบว่า ยังคงมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่เท่าเดิม คือ ด้านสุขภาพของคนในครอบครัว และ ความสุข-สงบในครอบครัว (ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.27 การเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

การเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	ลดลง		เพิ่มขึ้น		เท่าเดิม		ค่าเฉลี่ย	ระดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
สุขภาพของคนในครอบครัว	1	1.1	55	59.8	36	39.1	2.3804	เท่าเดิม
การมีกิจกรรมร่วมกันในชุมชน	0	0.0	71	77.2	21	22.8	2.2283	เพิ่มขึ้น
การเรียนรู้สังคมการอยู่ร่วมกัน	0	0.0	72	78.3	20	21.7	2.2174	เพิ่มขึ้น
ความสุข-สงบในครอบครัว	0	0.0	56	60.9	36	39.1	2.3913	เท่าเดิม
แนวทางในการแก้ปัญหาของครอบครัว	1	1.1	68	73.9	23	25.0	2.2391	เพิ่มขึ้น

ที่มา: จากการสำรวจ

ด้านผลกระทบที่เกิดกับสมาชิกและชุมชน

ผู้ศึกษาได้แบ่งการได้มาซึ่งข้อมูลในการศึกษา 2 แหล่งคือ จากแบบสอบถามผู้นำชุมชน และจากแบบสอบถามสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยแบ่งแยกเป็นหัวข้อและรายละเอียดได้ดังนี้ คือ

1) อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในอาชีพที่ประกอบการก่อนและหลังการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 82 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.13 ขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงในอาชีพ จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.86 ในอาชีพระหว่างการทำงาน ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ทำนา เปลี่ยนเป็นทำสวน เลี้ยงสัตว์เปลี่ยนไปรับจ้างทั่วไป รับจ้างทั่วไป เปลี่ยนไปเลี้ยงสัตว์และทำสวน และประกอบอาชีพทำสวนเปลี่ยนไปรับจ้างทั่วไป (ตารางที่ 4.28)

2) รายจ่าย จากการศึกษา เมื่อมีการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายก่อนและหลังการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของผู้ตอบแบบสอบถามแล้ว พบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในระดับของค่าใช้จ่าย จำนวน 86 ราย คิดเป็นร้อยละ 93.47 มีการเปลี่ยนแปลงในระดับค่าใช้จ่าย จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.69 (ตารางที่ 4.29)

3) รายได้ พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 85 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.39 ระบุไม่มีการเปลี่ยนแปลงของรายได้ก่อนและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 7 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 7.60 มีการเปลี่ยนแปลงของระดับรายได้ก่อนและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (ตารางที่ 4.30)

4) หนี้สิน พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามระบุไม่มีการเปลี่ยนแปลงของหนี้สินก่อนและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 77 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.69 และระบุว่า มีการเปลี่ยนแปลงของภาวะหนี้สินก่อนและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.30 (ตารางที่ 4.31)

5) เงินออม พบว่า ภาวะเงินออมของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลง จำนวน 87 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.56 และภาวะเงินออมของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 5 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 5.43 มีการเปลี่ยนแปลงของระดับเงินออม เมื่อเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (ตารางที่ 4.32)

6) ทูทางสังคม ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน จำนวน 1 คนที่แสดงความคิดเห็นการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านหลังจากที่มีกองทุนหมู่บ้าน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงในระดับลดลงด้านปัญหาเสียดินและอาชญากรรม ขณะที่การเปลี่ยนแปลงในด้านรายได้ของชาวบ้าน เงินออมของชาวบ้าน จำนวนผู้บวชเรียนและปฏิบัติธรรมอยู่ในระดับเท่าเดิม ส่วนภาวะหนี้สินของชาวบ้าน ความต้องการความช่วยเหลือทางการเงินจากภาครัฐ และทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติอยู่ในระดับเพิ่มขึ้น

4.4 แนวทางการพัฒนารูปแบบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่

ผลการศึกษาจาก 2 แหล่งคือ

1. แบบสอบถามสมาชิกกองทุนหมู่บ้านชนิดปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นทิศทางการพัฒนากองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระรวบรวมไว้เป็นหัวข้อได้ 3 หัวข้อคือ (1) จัดทะเบียนกองทุนหมู่บ้านให้มีสภาพเป็นนิติบุคคล (2) การสร้างจิตสำนึกของคณะกรรมการและสมาชิก (3) การแก้ไขระเบียบกองทุนให้รัดกุม (4) การมีส่วนร่วมในหุ้นและเงินออม

ผลปรากฏ ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 92 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้ 21 คน คิดเป็นร้อยละ 22.82 และเมื่อนำมาเรียบเรียงได้รายละเอียดดังนี้คือ

1) จัดทะเบียนกองทุนหมู่บ้านให้มีสภาพเป็นนิติบุคคล

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.88 เสนอแนะให้มีกองทุนจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ซึ่งสามารถจะทำให้เมื่อมีผู้ค้างชำระเงินคืน สามารถที่จะนำหลักฐานฟ้องร้องคดีค่าเสียหายได้

2) การสร้างจิตสำนึกของคณะกรรมการและสมาชิก

การศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 47.61 เสนอว่าต้องสร้างจิตสำนึกของคณะกรรมการและสมาชิก แม้ว่า ต้องเสียผลประโยชน์ส่วนตนบ้างก็ต้องเสียสละและโดยระเบียบกองทุนแล้วก็มีหลักการบังคับแบบหลายๆ ในการให้คณะกรรมการหมดวาระทุก 2 ปี และมีคำตอบแทนคณะกรรมการ ส่วนสมาชิกต้องคิดว่า เงินที่กู้เป็นเงินที่ต้องคืนเพื่อประโยชน์ของทั้งตัวเองและชุมชน

3) การแก้ไขระเบียบข้อบังคับให้รัดกุม

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 13 คนต้องการให้มีการแก้ไขระเบียบข้อบังคับให้รัดกุม โดยเฉพาะในเรื่องของการค้ำประกัน ที่ต้องไม่ใช่คนในบ้านเดียวกัน หรือมีความสัมพันธ์เป็นสามีภรรยาหรือ พ่อแม่ลูก การพิจารณาโครงการขอกู้ของคณะกรรมการให้นำเงินกูไปเพื่อการสร้างรายได้ กำหนดมาตรการไม่ปล่อยเงินกู้กับผู้ขอกู้ทุกรายกรณีที่มีผู้กู้เดิมรายหนึ่งรายใดไม่ชำระเงินกู้

4) การมีส่วนร่วมในหุ้นและเงินออม

ผลการศึกษา พบว่า ร้อยละ 14.28 ของผู้ตอบแบบสอบถาม หรือ จำนวน 3 คน เสนอแนะให้มีการออมเงินหรือฝากเงิน โดยมีดอกเบี้ยที่น่าสนใจ เพราะดอกเบี้ยของธนาคารปัจจุบันต่ำ และจะทำให้สมาชิกสนใจดูแลกองทุนมากขึ้น และจะทำให้ยอดเงินของกองทุนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่ยังมีข้อกังวลในการเรียกชำระหนี้คืน

5) ปรับปรุงการกระจายข่าวสารและการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกองทุนกับหมู่บ้าน

พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 ที่ต้องการให้มีการปรับปรุงหอกระจายข่าวสารและประชาสัมพันธ์งานของกองทุนหมู่บ้าน สร้างความเข้าใจต่อชุมชน

2. จากการสัมภาษณ์ผู้นำกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ ซึ่งได้ทำการประชุมใหญ่ เพื่อขอจดทะเบียนกองทุนหมู่บ้านเกษตรใหม่ ให้เป็นนิติบุคคล ที่มีการดำเนินการต่างๆ ให้มีผลทางกฎหมาย

ตารางที่ 4.28 การเปลี่ยนแปลงในอาชีพก่อน-หลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

หน่วย: คน

อาชีพก่อนเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	อาชีพหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน											
	ว่างงาน	ทำนา	ค้าขาย	เลี้ยงสัตว์	รับจ้างทั่วไป	พนักงาน	ทำสวน	ประมง	ช่างฝีมือ	บริการ	หน่วย งาน รัฐ	อื่นๆ
ว่างงาน	6	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ทำนา	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
ค้าขาย	0	0	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0
เลี้ยงสัตว์	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
รับจ้างทั่วไป	0	0	0	3	15	0	3	0	0	0	0	0
พนักงานเอกชน	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0
ทำสวน	0	0	0	0	1	0	20	0	0	0	0	0
ประมง	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
ช่างฝีมือ	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
บริการ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ/สถาบัน	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0
อื่นๆ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.29 ค่าใช้จ่ายก่อน-หลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

หน่วย: คน

ค่าใช้จ่ายก่อนเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	ค่าใช้จ่ายหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน							รวม
	ไม่ตอบ	1,000- 5,000 บาท	5,001- 10,000 บาท	10,001- 15,000 บาท	15,001- 20,000 บาท	20,001- 30,000 บาท	มากกว่า 30,000 บาท	
1,000-5,000 บาท	1	20	3	0	0	0	0	24
5,001-10,000 บาท	0	2	39	1	0	0	0	42
10,001-15,000 บาท	0	0	1	17	0	1	0	19
15,001-20,000 บาท	0	0	0	0	2	0	0	2
20,001-30,000 บาท	0	0	0	0	0	3	0	3
มากกว่า 30,000 บาท	0	0	0	0	0	0	2	2
รวม	1	22	43	18	2	4	2	92

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.30 การเปลี่ยนแปลงของรายได้ก่อน-หลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

หน่วย: คน

รายได้ก่อนเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	รายได้หลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน						รวม
	1,000- 5,000 บาท	5,001- 10,000 บาท	10,001- 15,000 บาท	15,001- 20,000 บาท	20,001- 30,000 บาท	มากกว่า 30,000 บาท	
ไม่ตอบ	1	0	0	0	0	0	1
1,000-5,000 บาท	16	3	0	0	0	0	19
5,001-10,000 บาท	0	18	0	0	1	0	19
10,001-15,000 บาท	0	2	21	0	0	0	23
15,001-20,000 บาท	0	0	0	15	0	0	15
20,001-30,000 บาท	0	0	0	0	8	0	8
มากกว่า 30,000 บาท	1	0	0	0	0	6	7
รวม	18	23	21	15	9	6	92

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.31 การเปลี่ยนแปลงของภาวะหนี้สินก่อน-หลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

หน่วย: คน

หนี้สินก่อนเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน	หนี้สินหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน						รวม
	ต่ำกว่า 30,000 บาท	30,001- 50,000 บาท	50,001- 100,000 บาท	100,001- 200,000 บาท	200,001- 300,000 บาท	มากกว่า 300,000 บาท	
ต่ำกว่า 30,000 บาท	39	9	2	0	0	0	50
30,001-50,000 บาท	0	23	1	0	0	0	24
50,001-100,000 บาท	1	1	13	0	0	0	15
100,001-200,000 บาท	0	0	0	2	1	0	3
200,001-300,000 บาท	0	0	0	0	0	0	0
มากกว่า 300,000 บาท	0	0	0	0	0	0	0
รวม	40	33	16	2	1	0	92

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.32 การเปลี่ยนแปลงภาวะเงินออกก่อน-หลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

หน่วย: คน

จำนวนเงินออกก่อนเป็น สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวนเงินออกหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน					
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	10,001- 30,000 บาท	30,001- 50,000 บาท	50,001- 100,000 บาท	100,001- 200,000 บาท	มากกว่า 200,000 บาท
ต่ำกว่า 10,000 บาท	72	2	0	0	0	0
10,001-30,000 บาท	1	10	0	0	0	0
30,001-50,000 บาท	0	1	4	0	0	0
50,001-100,000 บาท	0	0	0	1	0	0
100,001-200,000 บาท	0	0	0	0	1	0
มากกว่า 200,000 บาท	0	0	0	0	0	0
รวม	73	13	4	1	1	0

ที่มา: จากการสำรวจ